

Turinys

BESTIARIJUS, arba ORFĖJO GARBĖS PAILYDA (1911)	
su Guillaume'o Apollinaire'o pastabomis	13
Iš rinkinio „ALKOHOLIAI“ (1913)	53
Zona	55
Mirabo tiltas	62
Vėlyviai	63
Sutema	64
Mirusių namai	65
Klotilda	74
Baltas sniegas	75
Atsisveikinimas	76
Duryš	77
Klajojantys artistai	78
Čigonė	79
Ruduo	80
Iš ciklo „Reiniškėji eilėraščiai“	
Naktis prie Reino	83
Gegužis	84
Sinagoga	85
Varpai	86
Šinderhanis	87
Ženklas	89
Dama	90
Iš ciklo „Sužadėtuves“	
Negaila man daugiau savęs...	93
Aš sukaupiau drąsą pažvelgti atgalios...	94
Atleiskit man už mano nežinojimą...	95
Galų gale daugiau aš nebijau melų...	96
Už gatvės vingio pamačiau jūreivius...	97

Mėnesiena	98
1909	99
Ligotas ruduo	101
Santė kalėjime	102
Viešbučio numeriai	108
Medžioklės ragas	109
Iš rinkinio „VITAM IMPENDERE AMORE“ (1917)	111
Meilė mirė...	113
Kamuojas dusdamas alsioj nakty	114
Tau mano paslaptis nepažini...	115
Vakarėjant	116
Ramiai tu leidais...	117
Mano dingusi jaunystė	118
Iš rinkinio	
„KALIGRAMOS, TAIKOS IR KARO EILĖRAŠČIAI“ (1918)	121
Iš ciklo „Bangos“	
Saitai	125
Langai	126
Medis	128
Kraštovaizdis	130
Pirmadienis Kristinos gatvėj	131
Muzikantas iš Šv. Merio kvartalo	133
Debesų fantomas	138
Širdis karūna ir veidrodis	141
Per Europą	142
Lyja	144
Iš ciklo „Vėliavos“	
Dūmai	147
Šešėlis	148
Iš ciklo „Šaudmeninė“	
Žvalgyba	151
Kismas	152
1915 m. birželio 14 d.	153

Į pietus	154
Amžinai	155
Iš ciklo „Šaudynių atšvaitai“	
Malonė tremtyje	157
Karių stovyklos žiburiai	158
Musių kūryba	159
Kavaleristo sudie	160
Griaustinio rūmai	161
Angliškas užrašas	164
Požeminėje slėptuvėje	165
Žemės vandenynas	166
Iš ciklo „Mėnulio spalvos sviediniai“	
Karo stebuklas	169
Troškimas	171
Pratybos	173
Yra	174
Meilės giesmė	176
Iš ciklo „Žvaigždėta galva“	
Išvykimas	179
Šampanės vyndarys	180
Pašto atvirukas	181
Ateitis	182
Būrio vadas	183
Žvaigždės liūdesys	184
Žavioji rusvaplaukė	185
PRIEDAS	189
Daina iš apsakymų rinkinio „PŪVANTIS KERĖTOJAS“ (1909)	
Prie seno gero Orkenizo...	191
Iš rinkinio „NULIŪDĖS SARGYBINIS“ (1952)	
Ir tu mano širdie ko tu plaki...	192
Iš ciklo „Stavelotas“ (1899)	
Tą šiltą vakarą stebėjom...	195

Išskrido manoji plaštakė...	195
Aš nežinau ar tebemyliu...	195
Saldus miegas	196
Aš kartais mintyse...	197
Nekaltoji Liza	199
* * *	
Šventė	201
Varlynė	202
* * *	
Devyneri tavo kūno vartai	203
* * *	
Yra	206
Aukštuma 146	207
NAUJOJI DVASIA IR POETAJ	209
Guillaume'o Apollinaire'o pranešimas	

BESTIARIJUS,
arba
ORFĖJO
GARBĖS PAILYDA

su Guillaume'o Apollinaire'o pastabomis

(1911)

Skirta Élémirui Bourgesui¹

¹ Élémir Bourges (1852–1925) – prancūzų rašytojas, artimas dekadentams ir simbolistams. Ne kartą palankiai atsiliepė apie G. Apollinaire'o kūrybą.

1908 m. G. Apollinaire'as išspausdino eilėraščių-miniatiūrų ciklą „Pasaulietiškas Bestiarijus“. Papildytas, pavadinimu „Bestiarijus, arba Orfėjo garbės palyda“, jis buvo išleistas 1911 m. su dailininko Raoulio Dufy medžio graviūromis. Knygos tiražas – tik 120 egzempliorių, nedidelė apimtis (trisdešimt trumpų poetinių miniatiūrų su komentarais), tikro *pergamento* viršelis ir puošni vinjetė tituliniam lape akivaizdžiai rodo, jog tai buvo elitinė knyga, pirmiausia skirta bibliofilams. Kartu knyga atskleidžia ir paties poeto, aistringą knygų mylėtojo, pomėgius: jis daug laiko praleisdavo prie Senos, naršydamas po antikvariatų, bendraudamas su bukinistais ir aistringai ieškodamas retų ir senovinių knygų. Kadangi XX a. pradžioje prancūzų menotyroje sugrįžo dėmesys primirštai viduramžių kultūrai, ypač jos periferinėms sritims, kurios anksčiau buvo išstumtos iš tyrinėtojų akiračio ar užgožtos tuo metu vyravusių antikinių, renesansinių, klasicistinių ir klasikinių meno koncepcijų, apsiskaitęs ir eksperimentuoti linkęs G. Apollinaire'as šiuo ciklu pamėgino išryškinti naujus viduramžių kultūros aspektus ir motyvus. Remdamasis tradicinėmis antikos legendomis apie gyvūnus, viduramžių lapidarijais ir bestiarijais, jis grakščiai ir šmaikščiai perteikė realių ir mitologinių gyvūnų įvaizdžius. Miniatiūros trykšta jaunatvišku gyvenimo džiaugsmu, kiekviena eilutė skelbia slėpiningą gyvų pasaulio būtybių vienybę ir bendrystę. Daugialypė *pirminių* reikšmių, antikinių, bibliinių ir viduramžių reminiscencijų, alegorinių reikšmių, asmeninių ir lyrinių akcentų sampyna leido poetui glausta poetine forma pasiekti maksimalią prasmės koncentraciją. Taip pat saviti ir įdomūs yra miniatiūras papildantys autoriaus komentarai.

Orfėjas

Žavėkitės šios linijos tvirtybe

Ir jos kilminga bei grakščia galybe:

Jinai tarytum balsas šviesoje išvystas,

Kaip mums „Poimandre“ sako Hermis Trismegistas².

² Hermis Trismegistas (gr. Ἑρμῆς ὁ Τρισμέγιστος, t. y. triskart didysis Hermis) – senovės egiptiečių išminties dievas Totas (*Dhwty*, Džehutis arba Tehutis), helenistinėje vaizduotėje sutapęs su graikų dievu pasiuntiniu Hermiu. Viduramžiais jis buvo laikomas septyniolikos platoniskųjų ir pitagoriškųjų traktatų, sukurtų ne anksčiau kaip II–III a. ir vėliau pavadintų „Hermetiniu rinkiniu“ (*Corpus hermeticum*), autoriumi. „Poimandras“ (gr. Ποιμάνδρης) yra pirmasis ir svarbiausias rinkinio traktatas. Nors pavadinimas graikiškas (ποιητήν senovės graikų kalba reiškia „piemuo“, o ἀνήρ – „vyras“), tačiau, dabartinių tyrinėtojų nuomone, jis yra koptiškos sąvokos *Peime-nte-rê* (Ra intelektas arba Ra pažinimas) vertinys.

Vėžlys

Gimtinę Trakiją – o šėlsme tyras! –
Man mena stebuklingos stygos lyros.
Paskleidęs vėžlio kerinčius garsus,
Aš privilioju gyvūnus visus.

Arklys

Mano rimtos svajonės sėdės ant tavęs,
O lemtis aukso važy laikys vadeles,
Jau suvytas iš mano cilių pavyzdingų,
Pagimdytas poezijos šėlo didingo.

Tibeto ožka

Šios ožkutės plaukas ir anoji
Aukso vilna, dėl kurios kovojo
Pats Jasonas, neverta net ir vienos
Tavo, meile, auksaspalvės garbanos.

Iš rinkinio

„ALKOHOLIAI“

(1913)

Rinkinys „Alkoholiai“ dar 1910 m. buvo anonsuotas antrašte „Gyvasis vanduo“ (pranc. *Eau de vie*). Į jį sudėti 1898–1912 m. parašyti eilėraščiai. Žanriniu požiūriu vyrauja laisvos formos tekstai. Rinkinio prozodijoje dominuoja verlibras (retkarčiais rimuotas). 1912 m. lapkričio mėnesį G. Apollinaire'as, koreguodamas tekstą, atsisakė skyrybos ženklų, įsitikinęs, kad tikroji eilėraščio skyryba – ritmas, intonacija ir cezūra.

Rinkinio kompozicija grindžiama konceptualiniu principu: tekstai rikiuojami ne chronologine tvarka, o remiantis herojaus vidine raida ir patirtimi. Lyrinis-epinis laisvų asociacijų eilėraštis „Zona“ (pirminis pavadinimas buvo „Šauksmas“), parašytas ir įtrauktas į rinkinį vėliau negu kiti, yra prologas, o 1901–1902 m. eilėraščiai įeina į antrąją rinkinio dalį.

Zona

Nuo šio seno pasaulio pagaliau pavargai

Piemenėl ak Eifelio bokšte šįryt bliauna tiltų pulkai

Graikų ir romėnų senovėj tau gyvent nusibodo

Čia kaip senienos net automobiliai atrodo

Tiktai religija yra išlikus visiškai nauja

Tokia lyg prie angarų aerodromų veja

Tik tau krikščionybe užtenka jaunatviškos dvasios

Jūs šiuolaikiškiausias europietis Pijau Dešimtas

Ir kokia gėda tau stebimam langų neleidžia greit

Į bažnyčią užsukt ir išpažinties šįryt prieit

Skaitai réksmingas brošiūras afišas katalogus

Tai šio ryto poezija o proza dienraščiai tebus

Krūva detektyvų garsenybių portretų atsiminimų

Tūkstančiai kitų skaitalų už kokius dvidešimt santimų

Mačiau šį rytą dailią gatvę jos pavadinimas man užkrito

Švarutėlę saulėj panašią į nušveistą vario trimitą

Direktoriai darbininkai gražuolės stenografistės lyg per sceną

Nuo pirmadienio ryto lig šeštadienio vakaro keturiskart per dieną

Ją pereina o triskart kas rytą sklinda sirenos kauksmai

Per pietus lyg šuo ten loja varpas net aidi kiemai

Reklaminiai skydai plakatai iškabos naujos

Užrašai ant sienų tarytum papūgos triukšmauja

Ši pramoninė gatvelė Paryžiuoj mane jau seniai pakerėjus

Ji driekias tarp Omon-Tjevilio gatvės ir Terno alėjos

Štai jauna gatvė ir tu pats mažas vaikas tiktai
Tave motina rengia vien mėlynai ar baltai
Tu dar toks pamaldus ir su Renė Dalizu⁴ pirmuoju savo draugu
Iš laimės svaigstat nuo Bažnyčios iškilmingų apeigų
Devynios vakaro dujų žibintai melsvai rusena iš dortuaro išsmukę
Jūs kiaurą naktį meldžiatės mokyklos koplyčioj patyliukais
O viliojanti ir amžina ametisto gilybė
Nepaliauja skleisti žėrinčią Kristaus didybę
Tai tyra lelija kurią čia visi mes auginam
Tai raudonplaukis deglas kurio ir vėjas negesina
Tai sopulingosios motinos sūnus skaistus ir pabalęs
Tai nuolat slegiamas maldų naštos medelis
Tai dvigubos garbės ir amžinybės kartuvės
Tai šešiakampė žvaigždė
Tai Dievas kurs penktadienį miršta o sekmadienį kelias
Tai Kristus kyląs į dangų geriau nei lakūnai
Pasaulinis aukščio rekordas priklauso jo kūnui

Kristus akies vyzdys
Dvidešimtas amžius jo pavyzdžio nepamiršo
Ir pavirtęs paukščiu jis kaip Jėzus pakilo į viršų
Velniai pragaruose aukštyn užvertę galvas sako
Kad jis akivaizdžiai pamėgdžioja Simoną Magą
Ir šaukia kas laikos ir karo tam laikas į karą
Angelai sūkuriuoja aplink šį apsukrų Ikarą
Enochas Elijas Apolonijus iš Tianos⁵
Sukas aplinkui šį pirmą aeroplaną

⁴ Pranc. René Dalize. Tikrasis draugo vardas ir pavardė buvo René Dupuy. Su juo G. Apollinaire'as susipažino mokydamas Šv. Karolio mokykloje Monake. Vėliau, R. Dalize'ui 1917 m. žuvus Pirmajame pasauliniame kare, poetas jam dedikavo „Kaligramas“.

⁵ Apolonijus iš Tianos arba Tianietis (gr. Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεύς) – I m. e. amžiuje gyvenęs Pitagoro mokyklos filosofas ir mokytojas, laikytas aiškiaregiu, burtininku ir stebukladariu.

Bet per komuniją jie kunigams užleidžia kelią
Kada šie keldami rankas į viršų ostiją kelia

Galiausiai lėktuvas nutupia nesuglaudęs sparnų
Ir dangų užtvindo milijonai kregždučių jaunų
O po jų atplasnoja varnai sakalai pelėdų būriai
Iš Afrikos atlekia ibiai flamingai gandrai
Pasakų paukštis Rokas atsklendžia iš rytų
Adomo kaukolę suspaudęs tarp nagų kietų
Iš už horizonto veržlus erelis atklykia
Kolibriai atidūzgia Ameriką palikę
Iš Kinijos ilgi ir lankstūs pihiai⁶ atkako
Jie viensparniai ir skraido porom tiktai sako
Ir balandis dvasia nekaltoji čionai atskridęs
Kurį lyrauodegis ir akiuotas povas lydi
Feniksas save pagimdantis ugnies kaitroj
Pelenais ir plėnim visus apsiaučia tuoj
Ir sirenos nardančios grėsmingų jūrų bangose
Greit atplaukia traukdamos nuostabią dainą trise
Ir kiniškieji pihiai feniksai ereliai uoliai
Su skraidykle draugauja tartum broliai

Tu vienišas minioj klajoji po Paryžių šiandien
Pro šalį rieda autobusų mūkiančios bandos
Tau gerklę gniaužo spaudžia meilės ilgesys
Nejau niekas nemyli manęs ir nemylės išvis

⁶ Originale – *pihis*. Tai iš vieno prancūzų orientalistinio žurnalo G. Apollinaire'o pasiskolintas žodis, apibūdinantis mitologinius Kinijos paukščius, kurie turi tik vieną sparną ir todėl yra priversti skraidyti poromis. Kinų kalbos žinovų nuomone, prancūziškas *pihis* yra iškraipyta ar netaisyklingai transkribuota kinų kalbos žodžio 比翼鳥 *bǐyǐniǎo* (*bǐyǐ* reiškia „skristi šonas prie šono“, o *niǎo* – „paukštis“) forma. Pihiai taip minimi ir kitame G. Apollinaire'o eilėraštyje „Langai“ (rinkinyje „Kaligramos“).

Senais laikais tu eitum į vienuolyną ar į tyrus
O dabar maldas kalbėti gėda šiuolaikiniam vyrui
Iš savęs šaipaisi ir virš tavo gyvenimo bedugnės
Tavo juokas kibirkščiuoja traška lyg pragaro ugnys
Lyg drobė tamsiame muziejuj tavo sielos praraja
Tu kartais užsuki tenai pažvelgt arčiau į ją

Šiandien tau Paryžiuj moterys kaip kraujais aptaškytos
Tai buvo net nenoriu prisimint kai man grožis nuvyto

Liepsnojanti Dievo Motinos katedra į mane pažvelgė Šartre
Jūsų Švč. Širdies bazilikos kraujas mane užplūdo Monmartre
Laimingos kalbos lyg vėžys mano sielą ėda
Mane kankinanti meilė yra liga užtraukianti gėdą
Tave užvaldęs vaizdinys tau leidžia išverti nemigą ir nerimą
Ji visad šmėkšo prie tavęs ir lydi tavo gyvenimą

Dabar tu žvalgais į Viduržemio jūros krantus
Guli po citrinmedžiais žydinčiais ištisus metus
Su draugais irstais valtimi kalbi
Vienas iš Nicos kitas iš Mentono du iš Tiurbi
Išsigandę mes žiūrim į gelmės gyventoją aštuonkojį
O tarp dumblių žuvys Kristaus simboliai švytuoja

Tu netoli Prahos užėigos sodely
Jauties laimingas rožė ant stalo
Ir užuot apsakymą rašęs į ją žiūri
Bronzinukas miega rožės žiedo vidury

Siaubas išvydus save Šv. Vito mozaikoj tau pervėrė širdį
Tą dieną kai ten save pamatei tau norėjosi mirti
Tu panašus į Lozorių apkvaišusį nuo skaisčios dienos

Žydų kvartalo laikrodžių rodyklės eina atgalios
Ir tu į gyvenimą iš lėto sugrįžti
Kol į Hradčanus kyli ir klausaisi naktį
Aludėse traukiamų čekų liaudies dainų

Štai tu Marselyje tarp arbūzų milžinų

Štai Koblence viešbuty „Gigantas“

Štai Romoj kur sėdi po japoniška šliandra

Štai tu Amsterdame su panele kuri tau graži nors baisi pažiūrėt
Ji ruošias už studento iš Leideno tekėt
Cubicula locanda taip lotyniškai vadinamas nuomojamas kambarys
Tris naktis ten praleidau ir dar Goudoj⁷ tris

Dabar tu teismo salėje Paryžiuj
Tave į cypę meta lyg vagišių

Po pasaulį ilgai keliavai matei ir šilta ir šalta
Kol supratai koks jis senas ir kad melas jį valdo
Dvidešimtmetis trisdešimtmetis kentėjai meilės skausmus
Aš gyvenau lyg pašėlęs ir prašvaisčiau savo metus
Nedrįsti pažvelgt į savo rankas o man noris visą laiką
Apraudoti tave numylėtą už visa kas tau kėlė klaiką

Susigraudinęs žiūri į skurstančių emigrantų pulkus
Jie meldžiasi Dievui o jų moterys žindo augina vaikus
Jie užpildo visą Sen Lazaro stotį savo kvapais
Jie tiki savo žvaigžde kaip trys karaliai kadais

⁷ Gouda – miestelis Nyderlanduose, garsėjantis savo pusiau kietu geltonu karvės pieno sūriu.

Jie viliasi užkalti pinigų Argentinoj
Ir paskui sugrįžti praturtėję į gimtinę
Viena šeima visur nešiojas antklodę raudoną
Kaip širdį ir tokią pat netikrą kaip svajonė
Kai kurie emigrantai čia lieka ir galų gale
Įsikuria Rozjė ar Ekufo gatvių lūšnynų kvartale
Vakare dažnai matau juos kvėpuojančius grynu oru
Ir lyg šachmatų bokštai judančius retai ir nenoriai
Visur aplink daug parduotuvių krautuvėlių
Jose bekraujės perukuotos žydės rymo tylutėliai

Štai tu prie baro prekystalio apšnerkštame urve
Už du su⁸ geri kavą su driskių šutve

Štai tu į didžiulį restoraną naktį užsukai

Tos moterys nėr piktos jas tiesiog spaudžia vargai
Ir pati negražiausia savo gerbėją verčia kankintis ilgai

Jinai policijos seržanto iš Džersio miesto dukra
Jos rankų oda kaip dar nesu matęs sudiržus stora

Man labai skaudu matyt jos pilvo randus

Savo lūpas išniekinu su šia baisiai kvatojančia merga

Tu vienas greit rytas ateis
Gatvelėse žvanga pieno pardavėjų bidonai

⁸ Su (pranc. *sou*) – Prancūzijos moneta, lygi 1/20 franko.

Nutolsta naktis kaip metisė daili paslaptina
Paslaugi kaip Lėja kaip Ferdina melaginga

O tu alkoholį kaip degančią ugnį geri
Kaip savo gyvastį kuri kaip degtinė stipri

Į Otejų⁹ žygiuoji nori grįžti namo kad netrukus
Užmigtumei tarp Okeanijos ir Gvinėjos dievukų
Tai Kristūs kitokios formos tikybos minties
Tai mažesnieji Kristūs tamsios vilties

Sudie Sudie

Saulė perpjauta pusiau

⁹ Otejis (pranc. *Auteuil*) – kvartalas Paryžiaus vakaruose tarp Senos ir Bulonės miško.

Mirabo tiltas

Po tiltu Mirabò Sena teka
 Kaip mūs meilė
 Vėl menu ją lyg vakar
Džiaugsmas visados po skausmo seka

Slinks naktis muš valanda tegu
Plaukia teka dienos aš lieku

Veidas prie veido o mūsų rankos
 Tartum arka
 Po kuria lėtos ir vangios
Srūva žvilgsnių amžinos bangos

Slinks naktis muš valanda tegu
Plaukia teka dienos aš lieku

Meilė kaip upė skuba ir bėga
 Meilė skrieja
Gyvenimas primena miegą
O Viltis turi milžino jėgą

Slinks naktis muš valanda tegu
Plaukia teka dienos aš lieku

Dienos savaitės mėnesiai lekia
 Meilė dingo
 O jai grįžti laikas išseko
Po tiltu Mirabò Sena teka

Slinks naktis muš valanda tegu
Plaukia teka dienos aš lieku

Iš rinkinio

„VITAM IMPENDERE AMORE“²²

de l'aimant
vient
me
le
de
S'AIGNANTE
CHE
LOU M'A
PERCE
LE
de l'aimant
vient
me
le
de
S'AIGNANTE
CHE
LOU M'A
PERCE
LE

Recommen-
te
Celle adorable personne
dont l'âme est si douce
et si pure
qu'elle est
devenue
le paradis
de son cœur
et de son
âme
à travers un
moyen
si simple
et si doux
qu'il est
devenu
le paradis
de son cœur
et de son
âme

(1917)

²² Gyvenimą aukoti meilei (*lot.*). Tai žaisminga romėnų satyriko Juvenalio (Decimus Iunius Iuvenal, apie 60–po 127) frazės *et vitam impendere vero* (ir už tiesą aukoti gyvybę; Sat. I, IV, 91) parafrazė.

Ši Pirmojo pasaulinio karo metais parašytą ir išleistą
meilės lyrikos rinkinį sudaro tik šeši eilėraščiai.

Meilė mirė...

Meilė mirė tavo glėbyje
Ar meni tą pirmą kartą
Mirė bet sugrįš tikėki ja
Aplankys tave dar kartą

Dingo jau pavasaris dosnus
Aš ilgiuosi jo švelnumo
Tai sudie pavasari pas mus
Sugrįžk vėl kupinas švelnumo

Kamuojas dusdamas alsioj nakty

Kamuojas dusdamas alsioj nakty
Kurioj meilių būriai sūkuriuoja
Prisiminimas tavo atminty
Lyg sukaustytas vergas šaltojoj

Ak atminties sukaustytos grandinėm
Rankos kaista lyg laužo ugnis
Joj Feniksas liepsnoja paskutinis
Tobulybės skaistus vaizdinys

Bet štai grandinės pamažu sudyla
Gimsta paukštis iš plėnių karštų
Jo juokas ar girdi dangun pakyla
Prieš tave aš ant kelių krentu